

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ה, 2015
מספר השאלון: 904041
לנבחנים אקסטרניים — 45
תכנית הלימודים (לשאלון 45 בלבד)
נספח:

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון: שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)
פרק שני: סיפור קצר
פרק שלישי: דרמה
פרק רביעי: רומאן וספרי קריאה
— (12x2) — 24 נקודות
— (12x2) — 24 נקודות
— (26x1) — 26 נקודות
— (26x1) — 26 נקודות
— סה"כ — 100 נקודות
- כל הפרקים בבחינה הם חובה.
ענה על השאלות לפי ההוראות האלה:
מן הפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות.
מן הפרק השני (סיפור קצר) ענה על שתי שאלות.
מן הפרק השלישי (דרמה) ענה על שאלה אחת.
מן הפרק הרביעי (רומאן וספרי קריאה) ענה על שאלה אחת.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) מילון לפי בחירת הנבחן.
(2) לנבחנים אינטרניים: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.
(3) לנבחנים אקסטרניים: תכנית הלימודים מצורפת.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
(2) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.
(3) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת את רשימת היצירות שנלמדו.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

ענה על שתיים מן השאלות 1-18 (לכל שאלה — 12 נקודות; סה"כ — 24 נקודות).

שירת ימי הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כתנות פסים / משה אבן-עזרא

כְּתוֹנוֹת פָּסִים / לְבֹשׁ הֶגֶן / וּכְסוֹת רִקְמָה / מִיִּדֵי דָשָׁאוּ,
וּמַעֲיֵל תִּשְׁבֵּץ / עֵטָה כָּל עֵץ / וּלְכָל עֵץ / הִרְאָה פִּלְאוֹ.
כָּל צִיץ חֲדָשׁ / לְזֶמֶן חֲדָשׁ / יֵצֵא שׁוֹחֵק / לְקִרְאָת בּוֹאוֹ –
אֶדְ לַפְּנִיָּהֶם / שׁוֹשֵׁן עֶבֶר, / מִלֶּדֶד, כִּי עַל / הוֹרֵם כִּסְאוֹ.
יֵצֵא מִבֵּין / מִשְׁמֵר עָלָיו / וַיִּשְׁנֶה אֶת / בְּגָדֵי כְּלָאוֹ.
מִי לֹא יִשְׁתָּה / יֵינוּ עָלָיו – / הָאִישׁ הַהוּא / יֵשֵׁא חֲטָאוֹ!

השיר מבטא חוויה של התפעלות מתופעת טבע מוכרת.

מהי תופעת הטבע, וכיצד החוויה שהיא מעוררת מעוצבת בשיר? הסבר והדגם את דבריך.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ראה שמש / שלמה אבן-גבירול

רֵאָה שֶׁמֶשׁ לֵעֵת עָרַב אֲדָמָה / כְּאֵלּוּ לְבִשָּׁה תּוֹלַע לְמִכְסָּה,
תִּכְשֹׁט פָּאֲתֵי צָפוֹן וַיָּמִין / וְרוּחַ יָם בְּאַרְגָּמָן תִּכְסָּה,
וְאַרְץ – עֲזוּבָה אוֹתָהּ עֲרָמָה / בְּצֵל הַלֵּילָה תָּלִין וְתַחֲסָה,
וְהַשֶּׁחַק אֲזִי קָדֵר, כְּאֵלּוּ / בְּשֶׁקַּע עַל מוֹת יְקוּתִיָּאל מִכְסָּה.

בבית האחרון מתגלה לקורא כי שיר הטבע הוא גם שיר קינה.

הסבר כיצד תיאורי הטבע בשיר רומזים כי שיר זה הוא שיר קינה.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לְאִטֵּף דְּבָרֵי שִׁירָה / שלמה אבן-גבירול

לְאִטֵּף דְּבָרֵי שִׁירָה, דְּבוּרָה, / אֲשֶׁר קָרִית "שְׁמַע" מִפִּיךָ יִקְרָא,
מִיַּחֲדָת וּמֵאַרְכַּת בִּ"אַחַד" / וּמִתְּזֹת בְּזִכָּרָם וְנוֹרָא,
אֲשֶׁר נָתַן דְּבַשׁ תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ / וְשֵׁם לָךְ לְהַדִּיף אוֹיְבֶיךָ מְרָרָה.
הֵלֵא אִם אַתָּה בְּעֵינֶיךָ קִטְנָה – / כְּבוֹדָה אַתָּה וְלָךְ מִשְׁפָּט בְּכוֹרָה.
חֲמוּדוֹת טְהָרוֹ אוֹתָךְ, וְאֵינֶךָ / כְּשֶׁרָץ עוֹף אֲבָל צָפוֹר טְהוֹרָה.

בשיר זה המשורר מתאר את הדבורה באופן מפתיע ולא שגרתי.

הסבר והדגם קביעה זו.

שירת ביאליק

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הַכְּנִיסֵנִי תַּחַת כְּנָפֶךָ / חיים נחמן ביאליק

הַכְּנִיסֵנִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וְהִי לִי אִם וְאַחֻזָּה,
וְהִי חִיקֶךָ מְקַלֵּט רֹאשִׁי,
קַן-תְּפִלוֹתֵי הַגִּדְּחוֹת.

וּבְעֵצ רַחֲמִים, בֵּין-הַשְּׁמָשׁוֹת,
שְׁחִי וְאֶגֶל לָךְ סוּד יְסוּרֵי:
אוֹמְרִים, יֵשׁ בְּעוֹלָם נְעוּרִים –
הֵיכֵן נְעוּרֵי?

וְעוֹד רָז אֶחָד לָךְ אֶתְּוֹדָה:
בְּפִשִׁי נִשְׁרָפָה בְּלִהְבָּה;
אוֹמְרִים, אֵהְיָה יֵשׁ בְּעוֹלָם –
מִה-זֹּאת אֵהְיָה?

הַכּוֹכָבִים רָמוּ אוֹתִי,
הָיָה חֲלוֹם – אֵךְ גַּם הוּא עָבָר;
עֲתָה אֵין לִי כְּלוֹם בְּעוֹלָם –
אֵין לִי דָבָר.

הַכְּנִיסֵנִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וְהִי לִי אִם וְאַחֻזָּה,
וְהִי חִיקֶךָ מְקַלֵּט רֹאשִׁי,
קַן-תְּפִלוֹתֵי הַגִּדְּחוֹת.

תאר את המצב הרגשי של המשורר, והסבר שתי דרכי עיצוב שבאמצעותן הוא מבטא את מצבו.

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

צפרת / חיים נחמן ביאליק

- בית 1 כל-העולם טובע באור ובשיר,
אוֹצְרוֹת חַיִּים לֹא-שְׁעָרָתִים מְסָבִיב מִתְרַחֲשִׁים,
ובמשעל הנממת בין יער וגיר
שְׁגִינוּ הוֹלְכִים ומחששים.
אנו הולכים והולכים, לשבילנו אין קץ,
אֶפְסוֹנוּ שְׂבָלִים, כְּתִירוֹנוּ צִפּוֹרוֹת,
ובחניתות של-זהב יפגענו כל-עץ
ובצאלי צמרות.
- בית 2 הדמות כרוב אם עב קלה ברום עולם רפרפה?
אף גם-היא חיש הפליגה למדינת הים –
ואת-הרהורי הטור כמותה ורם
נשא עמה לנצח על-כתפה.
ושוב זהר רקיע, ושוב תכלת בלי-סוף,
את הולכת בראש ואני כרוך אתריך,
ובקמותי המלאות השתרע הנוף,
והפל בהיר בו כמו בעיניך.
- בית 3 רגע אחד לי נדמה: ביער הלז,
המאפיל ומשיב צנחו עלינו,
גנו מטמון מסתרים, המשמר מאז
ומעולם לשגינו –
פתאם רחפה הקמה – ומפה אלי-פה
עבר רטט קרנים על-פני האוקינוס.
הו, מי השליג עלינו – ובשפע כזה,
חיל צפרות לבנות?
- בית 4 והנה נקלצה צפרת כפרח בקצה
שער מחלפתך המפונה על-המחגרת,
וכמו רמזה לי: בחור, קום שקה-לה, ודמה
אלי הצפרת!
אולם את – ההרגשת בצפרת ובי?
ההרגשת, כי גם-נפשי נתונה בשבי,
ומפרפרת ותלוואה, ומצפה לישועה
במחלפתך הקלועה?
- בית 5 ובעיניך שוב אציץ ואבקש שם תשובה –
וכבתחלה הן צנועות, שתי יוני החן;
מה-לי צניעות עיניך – ומחלפתך משובה,
היא אומרת לי: הן!
מהרי, מהרי, אחותי, נבואה היצרה,
תחת חפת אשך לך כל-נפשי אפיקה,
ואת-כל-אהבתי תלויה בשערה
נמית שגיני בנשיקה.

השיר מתאר את היחס המורכב של הדובר כלפי אהובתו.

הסבר והדגם כיצד יחס מורכב זה בא לידי ביטוי בשניים מן הבתים בשיר.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עם דמדומי החמה / חיים נחמן ביאליק

- בית 1
עם דמדומי החמה אל-החלון נא-גשי
ועלי התרפקי,
לפתי היטב צווארי, שימי ראשך על-ראשי –
וכה עמי תדבקי.
- בית 2
ומחשקים ודבקים, אל-הזהר הנורא
דומם נשא עינינו;
ושלחנו לחפשי על-פני ימי האורה
כל-הרהורי לבנו.
- בית 3
והתנשאו למרום ביעף שוקק פיונים,
ובמרחק פליגו, יאבדו;
ועל-פני רכסי ארגמן, איי-זהר אדמונים,
ביעף דומם ירדו.
- בית 4
הם האיים הרחוקים, העולמות הגבוהים
זו בחלומות ראינום;
שעשנו לגרים תחת כל-השמים,
וחיינו – לגיהנם.
- בית 5
המה איי-הזהב זו צמאנו אליהם
כאל ארץ מולדת;
שכל-פוכבי הליל רמזו לנו עליהם
באור קרן רועדת.
- בית 6
ועליהם נשאנו בלי-רע ועמית
כשני פרחים בציה;
כשני אבדים המבקשים אבדה עולמית
על-פני ארץ נכריה.

תאר את הניגוד בשיר בין חלום להגשמתו, והסבר כיצד שתיים מן התמונות בשיר בונות ניגוד זה.

שירת המאה ה-20

שירת המחצית הראשונה של המאה ה-20

שירי רחל

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

רק על עצמי / רחל

רק על עצמי לספר ידעתי.
צר עולמי כעולם נמלה,
גם משאי עצמתי כמוה,
רב וכבד מכתיפי הדלה.

גם את דרכי — כדרכה אל צמרת —
דרך מכאוב ודרך עמל,
יד ענקים זדונה ובוטחת,
יד מתבדחת שמה לאל.

כל ארחותי הליו והדמיע
פחד טמיר מיד ענקים.
למה קראתם לי, חופי הפלא?
למה כזבתם, אורות רחוקים?

למילה "דרך", החוזרת ארבע פעמים בבית השני בשיר, יש משמעות סמלית.

מהי המשמעות הסמלית של הדרך בשיר כולו? הסבר והדגם את דבריך.

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

פְּגִישָׁה, חֲצִי פְּגִישָׁה / רחל

פְּגִישָׁה, חֲצִי פְּגִישָׁה, מִבֶּט אֶחָד מְהִיר,
קִטְעֵי נִיבִים סְתוּמִים — זֶה דִּי...
וְשׁוֹב הַצִּיף הַכֹּל, וְשׁוֹב הַכֹּל הַסָּעִיר
מִשְׁבֵּר הָאֶשֶׁר וְהַדִּין.

אִף סֶכֶר שְׂכָחָה — בְּנִיתִי לִי מִגֵּן —
הִנֵּה הִיא כְּלֹא הִיא.
וְעַל בְּרָכִי אֶכְרַע עַל שְׁפַת אָגַם סוֹאֵן
לְשִׁתּוֹת מְמַנּוּ לְרִנָּה!

מוטיב המים מבטא את הרגשות של המשוררת ואת התהליך הנפשי שהיא עוברת.
הסבר דברים אלה, והדגם אותם מן השיר.

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

בְּאַחַד גִּלְגּוּלֵי / רחל

הֶהָיִיתִי חַיָּה בֵּין חַיּוֹת הַשָּׂדֶה
בְּיָמִים רְחוּקִים, בְּאַחַד גִּלְגּוּלֵי ?
וַיֵּמָאֵז לִי קִרְבַּת הָאָחוֹת לְחַי
וַאֲיֵמַת הָאָדָם הָרוֹדָה ?

אֶפְרַת הַנוֹצָה וְחֶסֶרֶת הַמָּגֶן
גִּלְגָּלֶה-פְּרָפְרָה בִּי נִשְׁמַת צָפוֹר ?
מִנְגִּינָה עֲגֻמוּמִית, אֶהְבֵּת הַדְּרוֹר —
הֵן מִמָּנָה, מִמָּנָה שְׁתִּיתָהּ.

וְאוֹלֵי בְּגִלְגּוּל הַרְחֹק-קָדוֹם
הָיִיתִי גְבֻעַל-עֲשָׂבִים יִרְקָרֵק ?
וְלָכֵן בְּאֵמִי-אֲדָמָה אֲדִבֵּק,
וּמְנוּחִי בְּחִיקָהּ הַשְּׁחוּם.

כיצד בא לידי ביטוי בשיר זה הקשר בין המשוררת ובין החי והצומח? הסבר והדגם את דבריך.

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

מיכל / רחל

ותאָהב מיכל בת שאול את דוד — ותבז לו בלבה
(ש"א, י"ח, כ'; ש"ב, ו', ט"ז)

מיכל, אַחות רְחוּקָה! לאַ נְתַק חוט תְּדוּרוֹת,
לאַ שְׁלֹטוּ בְּכַרְמֶךָ הַנוֹגֶה תְּרִלִּי הַזְמַן,
עַל כְּתָנֶת מְשִׁיךְ לאַ דָּהוּ פָּסִי אֲרִגְמָן
וְצִלְצוֹל אֶצְעָדוֹת זְהָבֶךָ עוֹד הָאֵזֶן תִּקְלָט.

לאַ אַחַת רְאִיתִיךָ נִצְבֶּת לְיַד הָאֶשְׁנָב,
בְּעֵינֶיךָ הִיפָּה מְהוּלִים גְּאוּהָ וְרֹךְ;
מיכל, אַחות רְחוּקָה, אֲנִי עֲצוּבָה כְּמוֹךָ,
כְּמוֹךָ נְדוּנָתִי לְבוֹנוֹ לְאֶשֶׁר אֶהֱב.

בשיר זה המשוררת מבטאת קרבה גדולה אל מיכל בת שאול.

הסבר והדגם כיצד קרבה זו באה לידי ביטוי בשיר כולו.

שירת המחצית השנייה של המאה ה-20

זהויות

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שיר פטריוטי / רוני סומק

אֲנִי עִירָאקִי-פִיג'מָה, אֲשֶׁתִּי רוֹמְנִיָּה
וְהִבֵּת שְׁלֵנוּ הִיא הַגֶּנֶב מִבְּגָדָד.
אִמָּא שְׁלִי מִמְשִׁיכָה לְהִרְתִּיחַ אֶת הַפֶּרֶת וְהַחֲדָקֶל,
אֲחוֹתִי לְמִדָּה לְהַכִּין פִּירוּשְׁקִי מֵאִמּוֹ הָרוֹסִיָּה
שֶׁל בְּעָלָה. 5
הַחֲבֵר שְׁלֵנוּ, מְרוֹקוֹ-סַכִּין, תּוֹקֵעַ מִזֵּלָּג
מִפְלָדָה אֲנִגְלִית בְּדָג שְׁנוֹלָד בְּחוּפֵי נוֹרְבֵּגִיָּה.
כָּלֵנוּ פּוֹעֲלִים מִפֶּטָרִים שֶׁהוֹרְדוּ מִפְּגוּמֵי הַמַּגֵּדֶל
שֶׁרָצִינוּ לְבָנוֹת בְּבָבֶל.
כָּלֵנוּ חֲנִיתוֹת חֲלָדוֹת שֶׁדוֹן קִישוּט הָעִיף 10
עַל טַחְנוֹת הָרוּחַ.
כָּלֵנוּ עֲדוֹן יוֹרִים בְּכוֹכְבִּים מְסֻנָּרִי עֵינַיִם
רָגַע לִפְנֵי שֶׁהֵם נִבְלָעִים
בְּשִׁבִּיל הַחֶלֶב.

כיצד הנושא "זהויות" בא לידי ביטוי בכל אחד משני חלקי השיר (שורות 1-7 ושורות 8-14)?
הסבר והדגם את דבריך.

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הַדְּבָרוֹת / נִידָאָא ח'וּרִי

הַכֹּל בְּנִגּוּד
אִמָּא אֶל תִּלְדִּי אוֹתִי
אֶל תִּלְדִּי אוֹתִי זָכָר
הַזְכָּרִים בְּאַרְצִי בְּנֵי עֶקְדָה
יוֹרְדִים לְמַעַמְקֵי הַשָּׂכּוֹל
עוֹלִים לְגִבְעָה
אֶל תִּלְדִּי אוֹתִי אִמִּי
אֶל תִּלְדִּי
וְאִם בְּכָל זֹאת תִּרְצִי
הוֹלִידֵנִי בֵּת
לְפָחוֹת
אֶחָה אֵיכָשָׁהוּ
כָּכָל הַנִּגְזָרוֹת
מִמֶּיֶן נִקְבָּה
אֶהְיָה
אִשָּׁה, מְשֻׁרֶתֶת, שְׂפָחָה אוֹלִי
עֲלָמָה עֲמֻלָּה,
לֹא מְשֻׁנָּה מָה
הָעֶקֶר הוֹלִידֵנִי
לֹא-זָכָר.

השיר פותח במילים "הכול בניגוד".

כיצד מילים אלה מתקשרות לשאר שורות השיר? הסבר והדגם את דבריך.

מה זאת אהבה?

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

בעיות אישיות / דוד אבידן

כִּי מֵרֵב שְׁאַהֲבָתִי אוֹתָךְ לֹא יִכְלָתִי לוֹמַר לָךְ.
לֹא יִכְלָתִי לוֹמַר לָךְ מֵרֵב שְׁאַהֲבָתִי אוֹתָךְ.
מֵרֵב שְׁאַהֲבָתִי אוֹתָךְ.
עַד שֶׁבָּאוּ יָמִים אֲחֵרִים וַיִּכְלָתִי לוֹמַר לָךְ.
יִכְלָתִי לוֹמַר לָךְ מִשּׁוֹם שְׁאַהֲבָתִי אוֹתָךְ.
מִשּׁוֹם שְׁאַהֲבָתִי אוֹתָךְ.
הַעֲצִים לְבַלְבוּ בִּירְק וְהַשֶּׁמֶשׁ הִלְכָה וְהַשְּׁחִירָה.
וּכְכֹל שְׁאַהֲבָתִי אוֹתָךְ הִיא הַשְּׁחִירָה יוֹתֵר.
רְחוּקָה. גְּבוּרָה לְזוּיָק. כְּמוֹ זֶן מְסִים שֶׁל פְּנִימָה.
(בְּאַמֶּת רַק פְּנִימָה הִיא הַזִּכִּירָה).
וְאִזּוּ בָּאוּ הָעִירָה.
חֲבֻצֶלֶת אוֹתִי הַפִּירָה.
וּבִפְקֹר אוֹתִי הָעִירָה.
וּבְכִלְזָאֵת אֶהֱבָתִי אוֹתָךְ.
בָּא הָאוֹר הַסּוֹפִי וְסֵלֶק כָּל־סֶפֶק וְהוֹתִיר
רַק אֶת בֵּית־הַקּוֹלָנוֹעַ לְכֹן וְלוֹהֵט בַּשֶּׁמֶשׁ.
וּמִי שֵׁישׁ לוֹ עֲדִין מֶה לְהַסְתִּיר
בֶּל יִרְאֶה בַּשֶּׁמֶשׁ.
וּמִי שְׁאוּהֵב בֶּל יַעֲלֶה לָעִיר.

מה הם השלבים של סיפור האהבה המתואר בשיר? הסבר שתיים מדרכי העיצוב של סיפור אהבה זה.
הדגם את דבריך.

14. לפניך שיר 7 ממחזור השירים: "שרטוטים תל-אביביים" מאת מאיר ויזלטיר.
(השיר מתחיל במילים "וְלִמָּה הִיא נוֹשֶׁכֶת אֶת שַׁפְתֶּיהָ"). קרא אותו, וענה על השאלה שאחריך.

וְלִמָּה הִיא נוֹשֶׁכֶת אֶת שַׁפְתֶּיהָ
וְלִמָּה הִיא לוֹטֶשֶׁת אֶת עֵינָהּ
בְּזֶמֶן שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת מַחְבֶּקֶת
עִם הַבְּחוּר שֶׁמַּחְבֵּק אוֹתָהּ

וְלִמָּה הִיא שׁוֹלַחַת אֶת יָדֶיהָ
כְּאִלּוּ מְמַשְׁמֶשֶׁת בְּאוֹר
כְּאִלּוּ יֵשׁ כְּפֹתוֹר שָׁאֵם חֶלְחֵץ בּוֹ
יִפְתַּח הַשַּׁעַר אֶל הָעִיר

כְּאִלּוּ שֶׁהָעִיר בְּאֶמֶת צוֹפֶנֶת
סוּדוֹת וּמִמְתָּקִים נֶעְלָמִים
כְּאִלּוּ שֶׁיֵּשׁ בַּחוּרִים כְּאֵלָה
אֵךְ יֵשׁ גַּם סוּג אַחֵר יֵשׁ עֲלֵמִים

וְלִמָּה הִיא נוֹשֶׁמֶת אֶת שְׁדֶּיהָ
וְלִמָּה הִיא בּוֹלַעַת אֶת רִקָּהּ
כְּאִלּוּ הִיא חוֹשֶׁכֶת שֶׁהַפְּסִידָה
אֶת הַמָּנָה הָאֲחֻרֹּנָה הַמְּתוּקָה

וְלִמָּה הִיא הוֹלֶכֶת מַחְבֶּקֶת
עִם הַבְּחוּר שֶׁמַּחְבֵּק אוֹתָהּ
בְּזֶמֶן שֶׁהִיא נוֹשֶׁכֶת אֶת שַׁפְתֶּיהָ
בְּזֶמֶן שֶׁהִיא לוֹטֶשֶׁת אֶת עֵינָהּ

האם שיר זה מתאר אהבה? נמק והדגם את דבריך.

לחיות בארץ-ישראל

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ירֶשָׁה / חיים גורי

הָאֵיל בָּא אַחֲרוֹן.
וְלֹא יָדַע אַבְרָהָם כִּי הוּא
מְשִׁיב עַל שְׂאֵלַת הַיֶּלֶד,
רֹאשִׁית-אוֹנוֹ בְּעֵת יוֹמוֹ עָרַב.

נִשָּׂא רֹאשׁוֹ הַשָּׂב.
בְּרֹאוֹתָו כִּי לֹא חָלַם חֲלוֹם
וְהַמְלִאָךְ נָצַב —
נִשְׁרָה הַמַּאֲכָלֶת מִיָּדוֹ.

הַיֶּלֶד שֶׁהִתַּר מֵאֶסוּרָיו
רָאָה אֶת גֵּב אָבִיו.

יִצְחָק, כְּמִסְפָּר, לֹא הֶעֱלָה קֶרֶבָן.
הוּא חֵי יָמִים רַבִּים,
רָאָה בְּטוֹב, עַד אוֹר עֵינָיו כָּהָה.

אָכַל אֶת הַשָּׂעָה הַחַיָּא הוֹרִישׁ לְצִאָצָאִיו.
הֵם נוֹלָדִים
וּמַאֲכָלֶת בְּלָפֶם.

פֶּרֶשׁ את הבית האחרון, והסבר כיצד הוא מבטא את היחס של המשורר לסיפור העקדה,
כפי שהוא מתואר בשיר.

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שִׁיר בִּבְקָר בִּבְקָר / אמיר גלבוע

פְּתָאם קָם אָדָם בִּבְקָר וּמְרִיגִישׁ כִּי הוּא עִם וּמִתְחִיל לְלָכֶת
וּלְכָל תְּנַפְנֵשׁ בְּדָרְכּוֹ קוֹרֵא הוּא שְׁלוֹם.
דְּגֻגִּים עוֹלִים מוֹל פָּנָיו מִבֵּין תְּרִיצי תְּמִדְרָכֶת
וְנִיחוּחוֹת לְרֹאשׁוֹ מְדִיפִים עֲצֵי אֲזֻדְרָכֶת.

הַטְּלָלִים רוֹסְסִים וְהָרִים רְבוּא קְרָנִים – הֵם יוֹלִידוּ חֶפֶת־שִׁמְשׁ לְכָלוֹתָיו.
וְהוּא צוֹחֵק גְּבוּרֶת דּוֹרוֹת מִן הָהָרִים
וְנִכְלָמוֹת מִשְׁתַּחֲוּוֹת הַמְּלָחֶמוֹת אֲפִים
לְהוֹד אֶלֶף שָׁנִים מִפְּכוֹת בְּמִסְתָּרִים.

אֶלֶף שָׁנִים צְעִירוֹת לְפָנָיו –
כְּפֶלֶג צוֹנֵן.
כְּשִׁיר רוֹעִים.
כְּעֶנְף.

פְּתָאם קָם אָדָם בִּבְקָר וּמְרִיגִישׁ כִּי הוּא עִם וּמִתְחִיל לְלָכֶת
וְרוֹאֶה כִּי חוֹר הָאָבִיב כְּמוֹ הוֹרִיק שׁוֹב אֵילָן מִן הַשְּׁלָכֶת.

השיר נפתח במילים אלה:

"פְּתָאם קָם אָדָם בִּבְקָר וּמְרִיגִישׁ כִּי הוּא עִם [...]"

הסבר והדגם את המשמעות של הרגשה זו בשיר.

שירים בעקבות השואה

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

טיוטת הסכם לשלומים / דן פגיס

טוב טוב, אֲדוֹנִים הַזֹּעֲקִים חָמָס כְּתָמִיד,
בְּעֲלִי־גַס טוֹרְדָנִים,
שָׁקֵט!
הַכֹּל יִחְזַר לְמָקוֹמוֹ,
סְעִיף אַחֵר סְעִיף.
הַצֶּעֱקָה אֶל תוֹף הַגֶּרוֹן.
שְׁנֵי הַזֶּהָב אֶל הַלֶּסֶת.
הַפֶּחַד.
הַעֲשֵׁן אֶל אַרְבוֹת הַפֶּחַ וְהַלָּאָה וּפְנִימָה
אֶל חֲלָל עֲצָמוֹת,
וּכְבֹּר תִּקְרְמוּ עוֹר וְגִידִים וְתַחֲיוּ,
הִנֵּה עֲדִין תַּחֲיוּ לָכֶם,
יוֹשְׁבִים בְּסֻלּוֹן, קוֹרְאִים עֵתוֹן עֶרֶב.
הִנֵּה הַנֶּכֶם! הַכֹּל בְּעוֹד מוֹעֵד.
וְאֲשֶׁר לְכוֹכֵב הַצָּהָב: מִיָּד יִתְלַשׁ
מֵעַל הַחֲזֵה
וַיִּהְגֵּר
לְשָׁמַיִם.

הסבר את הביקורת המובעת בשיר.

כיצד הביקורת מעוצבת? הדגם את דבריך.

18. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

אבא ואמא הלכו לקולנוע, אילנה יושבת לבד

בכרסה ומעינת בספר אפור / מאיר ויזילטיר

היא מדפדפת, דוידים ערמים
רצים ערמים ורזים כל־כָּה,
וגם דודות עם הטוסיק בחוץ
ואנשים בפיוז'מות כמו בתיאטרון
ומגני־דוד מבד.
וכלם כל־כָּה מכערים ורזים,
ועינים גדולות כמו לעופות.

זה נורא משנה וכל־כָּה אפר. ואילנה יש לה עפרונות אדמים
וכחלים וירקנים וצהובים וורדים.
אז היא הולכת לתדר שלה
ומביאה את כל העפרונות היפים
ומציירת בחשק גדול
לכלם משקפים ופרצופים מצחיקים.
וביחוד לילד הקרן הרזה
היא עושה לו שפם ענקי אדם כזה
ובסוף השפם עומדת צפור.

תמימות של ילדה ומציאות קשה משולבות זו בזו בשיר.
כיצד השילוב בא לידי ביטוי בשיר? הסבר והדגם את דברך.

שים לב! אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

פרק שני – סיפור קצר

ענה על שתיים מן השאלות 19-21 (לכל שאלה – 12 נקודות; סה"כ – 24 נקודות).

שים לב! בשאלות 19-20 אין לענות על פי הסיפור "אח קטן" מאת רונית מטלון.

19. בחר בדמות מרכזית מסיפור קצר שלמדת, ותאר מאפיינים שונים שלה.
כיצד מאפיינים אלה מעוצבים בסיפור (למשל באמצעות אירועים או באמצעות היחסים של הדמות עם דמויות אחרות)? הסבר והדגם את דבריך.
20. תחושות של קיפוח, כישלון, חרדה ואכזבה באים לידי ביטוי בסיפורים קצרים רבים.
הסבר כיצד תחושות כאלה באות לידי ביטוי בסיפור קצר שלמדת, וכיצד מתמודדת אתן דמות מרכזית בסיפור.
- "אח קטן" / רונית מטלון
21. הבית הוא מוטיב מרכזי בסיפור זה.
תאר את הופעותיו השונות של מוטיב זה בסיפור, והסבר את המשמעויות הסמליות שלו.
הדגם את דבריך.

פרק שלישי – דרמה

ענה על אחת מן השאלות 22-30 (26 נקודות).

שים לב: בשאלות 22-28 אפשר לענות רק על פי טרגדיה של סופוקלס או טרגדיה של שקספיר.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך" וטרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", מקבת', "אותלו"

22. הסבר מהי הידיעה שהגיבור הטרגי מגיע אליה במחזה שלמדת, ובאיזה שלב בעלילת המחזה הוא מגיע לידיעה זו.

טרגדיות של סופוקלס

"אנטיגונה"

23. הסבר את הגורמים שבגללם אנטיגונה וקריאון לא הגיעו להסכמה ביניהם. הדגם את דבריו. כיצד האי־הסכמה ביניהם משפיעה על סיום הטרגדיה? הסבר והדגם את דבריו.

"אדיפוס המלך"

24. תאר שתי פגישות של אדיפוס עם דמויות אחרות במחזה, והסבר מה הן מלמדות על דמותו של אדיפוס ועל התהליך שחל בו.

טרגדיות של שקספיר

25. "המלט"

במרכז המחזה עומדים ספקות ושאלות של המלט בנוגע לדרך שבה עליו לפעול. הסבר והדגם קביעה זו על פי עלילת הטרגדיה.

26. "המלך ליר"

הסבר והדגם כיצד דמות האב ותפקידו באים לידי ביטוי בטרגדיה "המלך ליר". בסס את דבריו על דמותו של המלך ליר ועל דמותו של גלוסטר.

27. "מקבת"

דמותו של מקבת מתפתחת ומשתנה לעיני הצופה.
הסבר והדגם קביעה זו. בסס את תשובתך על שני מונולוגים או על שתי תמונות
או על תמונה ומונולוג.

28. "אותלו"

תאר נקודות של כוח וחולשה בדמותו של אותלו, והסבר כיצד השילוב בין כוח לחולשה מניע את
העלילה הטרגית במחזה.

מחזה מודרני

שים לב: בשאלות 29-30 אפשר לענות רק על פי מחזה מודרני (מן המאה ה-19 או מן המאה ה-20).

29. האם המשפחה ו/או הקהילה במחזה המודרני שלמדת עוזרות ליחיד ומחזקות אותו או
מחלישות אותו ופוגעות בו? נמק והדגם את דבריך.

30. לדמויות המשנה במחזה יש תפקידים שונים (כמו להניע את העלילה, להאיר את
הדמות המרכזית, להבליט נושאים מרכזיים במחזה).

בחר בשניים מדמויות המשנה במחזה המודרני שלמדת, תאר אותן, והסבר את תפקידיהן במחזה.

פרק רביעי — רומאן וספרי קריאה

ענה על אחת מן השאלות 31-32 (26 נקודות).

31. תאר מערכת יחסים בין הדמות המרכזית ובין דמות אחרת ברומאן או בספר קריאה שלמדת.
מה מלמדים יחסים אלה על האופי של דמויות אלה? הסבר והדגם את דבריך.

32. הצג יסודות של מתח או של הפתעה בעלילה של רומאן או של ספר קריאה שלמדת, והסבר כיצד
המתח או ההפתעה נוצרים.

בהצלחה!